



**«O'N SAKKIZGA KIRMAGAN KIM BOR» ASARIDAGI
QAHRAMONLAR TAQDIRINING BADIY TAHLILI.**

Nilufar Jahongir qizi Uzoqova

Termiz davlat universiteti O'zbek filologiyasi fakulteti 1-bosqich talabasi

+998 50 711 07 13

uzoqovanilufar2007@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada, O'zbekiston xalq yozuvchisi Shukur Xolmirzayev tomonidan 1964-yilda yozilgan «O'n sakkizga kirmagan kim bor» qissasida muhabbat, oqibat, adashish, hayotga intilish va yoshlar xarakterining chiniqishi muammolariga bag'ishlangan.

Annotation

This article is dedicated to the issues of love, loyalty, confusion, aspiration for life, and the strengthening of young people's character in the novella "Who Hasn't Turned Eighteen Yet", written in 1964 by the People's Writer of Uzbekistan, Shukur Xolmirzayev.

Аннотация

В данной статье рассматривается повесть «Кому нет восемнадцати», написанная народным писателем Узбекистана Шукуром Холмирзаевым в 1964 году, в которой поднимаются вопросы любви, ответственности, заблуждений, стремления к жизни и формирования характера молодежи.

Kalit so'zlar.

Qiyinchilik, O'smirlik, Sezgir, psixologik qiyinchiliklari, Zaynabxon, Jamshid.



Key words.

Difficulty, Adolescence, Psychological difficulties, Zaynabkhon, Jamshid.

Ключевые слова:

Трудности, Подростковый возраст, Чувствительность, Психологические трудности, Зайнабхон, Джамшид.

Kirish

O‘zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri Shukur Xolmirzayev o‘zining teran kuzatishlari, hayotiy voqealarni samimiy va ta’sirchan tasvirlashi bilan ajralib turadi. Adibning 1964-yilda yozilgan “O‘n sakkizga kirmagan kim bor” qissasi yoshlarning ruhiy shakllanish jarayoni, ularning hayotga qarashi, sevgi va sadoqat haqidagi tasavvurlari hamda taqdir oldidagi ilk mas’uliyatini yorituvchi asarlardan biridir. Qissa qahramonlari hayoti orqali muallif o‘smirlikning murakkab, lekin betakror davrini, inson ruhiy olamida sodir bo‘ladigan ichki o‘zgarishlar va adashishlar badiiy talqinini namoyon etadi.

Qissadagi qahramonlar.

Jamshid qissada o‘smirlikdan balog‘at sari odimlayotgan ,hayotga jiddiy nigoh bilan qaray boshlagan yosh yigit sifatida gavidalanadi.Uning harakteri xilma-xil ko‘rinishda aks etgan.Birinchi dan, Orzugo‘y va sezgir:Jamshid atrofdagi voqealarga befarq bo‘lmaydi; u hamma narsani yurakdan o‘tkazadigan, o‘ziga xos orzulari va qarashlari shakllanayotgan o‘smir.Ikkinchi dan Hayot haqidagi ilk tushunchalari endi shakllanayotgan. U turli vaziyatlarda adashadi, o‘ziga savollar beradi, lekin har safar to‘g‘ri yo‘lni topishga intiladi.Uchinchi dan, O‘zini izlash jarayonida — o‘smirlikning psixologik qiyinchiliklari, his-tuyg‘ularning uyg‘onishi unda ichki kurashlar uyg‘otadi.Jamshid orqali yozuvchi yoshlarning komillikka intilishi,



mehnatsevarlik va pok niyatning kuchini ko'rsatadi. U Zaynabxon uchun ruhiy tayanch bo'ladi.

Zaynabxon-Muslima buvining qizi,otasidan ayrilgan,faqat ona tarbiyasida o'sgan qiz.U onasiga o'xshamaydigan,uchar qush chiqdi:hali o'qish deb Toshkentga ketadi,hali jenotdel bo'lib oylab qishloqma-qishloq kezardi.(7-bet,Yoshlar nashiryot uyi,T-2019)Zaynabxonning ichki kurashlari, o'ziga ishonchsizligi, hayotdan ko'p narsa kutishi asar drammatizmini kuchaytiradi. U ba'zan xato qiladi, lekin sof qalbi bilan o'z yo'lini topishga urinadi.Zaynabxonning onasi asarda juda kuchli ma'naviy obraz sifatida gavdalanadi.Oila uchun tirishqoq – qiyinchiliklardan qo'rqmaydi, har qanday mashaqqatni yengadi.Farzandlari uchun jon kuydiradi – Zaynabxonning har bir xatti-harakatini yuragiga yaqin oladi.Otabekday dono – so'zi ta'sirli, pand-nasihatlari chuqur ma'noga ega.Ayol matonati – umr yo'ldoshi erta vafot etgan bo'lsa ham, oilani buzmay, tiklab, mehr bilan boshqaradi.Uning qiyofasida o'zbek ayolining sabr-toqati, mehribonligi va kuchi mujassam.

Muslima buvi yigirma besh yoshida ikki bolasi-qizi Zaynabxon va o'g'li Abdukarim bilan eridan qolgandi.(eri bosmachilar bilan kurashda halok bo'ladi.) Shundan keyin kampir boshqa er qilmadi va qolgan umrini ikki sag'irning tarbiyasi va ular uchun o'zining yerini bog' qilishga kirishdi.Kunduzlari yer chopdi,ko'chat ekdi;kechalari charx yigirib bolalarini boqdi.(7-bet)Zaynabxonning onasi qishda ham, yozda ham oila tashvishlari bilan band bo'lgan, farzandlari tarbiyasini ustuvor qo'yadigan ayol sifatida ko'rsatilgan.

Abdukarim kichikroq qahramon bo'lsa-da, Zaynabxonning oilaviy fonini ko'rsatishda muhim.Sho'x, beg'ubor, sodda – hali hayotning jiddiy tomonlarini tushunmaydi.Opasiga yaqin – Zaynabxon bilan ko'p suhbatlari qizning ruhini ochib beradi.Ularning oiladagi atmosferani yumshatadi – oila ichidagi mehrni kuchaytiradi.U orqali oiladagi mehr, o'smirlarning mas'uliyati yanada yorqinlashadi.



Shuningdek, asardagi voqealarni yanada yoritib berish uchun qo'shimcha qahramonlar ham kiritilgan. Jalolov-yonoqlari keng, betlari tandirdan yangi uzilgan uy noniday qizil, ko'pchigan, o'rta yashar kishi (5-bet). Umida-banka qorovuli Norqul akaning qizi. Jamshid bilan bir kechada tug'ilgan. (8-bet) Tilov-Jalolovning farzandi. Umidaning onasi-Ro'zi xola, qo'ng'ir tivir ro'molining yelkasida osilib yotgan uchini iyagiga o'tkazib, bo'ynini o'radi, shimarilgan keng yengini silkitib tushirgan obrazdir. (74-bet).

Xulosa.

Yuqoridagi fikrlardan shuni xulosa qilib aytamanki, Shukur Xolmirzayevning «O'n sakkizga kirmagan kim bor» asari o'smirlik davrining murakkab va rang-barang kechinmalarini aks ettiradi. Hikoya bosh qahramonning 18 yoshga yetmagan paytidagi hayotiy tajribalari, o'sish jarayoni, oilaviy va do'stona munosabatlari, shuningdek, jamiyatdagi o'z o'rnini topish urinishlari haqida. Asarda yoshlarning hayotiy kurashlari, shaxsiy qarorlar qabul qilishdagi ichki tortishuvlari va ma'naviy o'sishlari muhim mavzu sifatida yoritiladi. Muallif yoshlarning nafaqat ijtimoiy va oilaviy muammolarini, balki ularning ichki dunyo kechinmalarini ham jonli tasvirlaydi, ularning quvonch, g'am, hayajon va umidlarini o'quvchiga his ettiradi. Hikoyaning asosiy xulosasi shuki, har bir inson o'sib yetish jarayonida xatolarga yo'l qo'yishi mumkin, lekin ular orqali hayot tajribasi ortadi va shaxsiy o'sish amalga oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xolmirzayev, SH. «O'n sakkizga kirmagan kim bor»-Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2019.
2. Yoqubov, S. Adabiyotda shaxsiy o'sish va hayotiy tajriba. – Toshkent, 2018.
3. Murodov, T. O'zbek adabiyotida yoshlar obrazlari va ularning psixologiyasi. – Ilmiy jurnal, 2020.



4. Karimova, L. O‘smirlik davri va jamiyat: badiiy asarlar tahlili. – Toshkent: Ilm, 2016.

5. Rustamov, J. Shukur Xolmirzayev asarlarida o‘smir qahramonlar. – Ilmiy maqola, “Adabiyot va jamiyat” jurnali, 2019.

6. <https://mykitob.uz>.

7. <https://n.ziyouz.com>.

8. <https://arm.tersu.uz>.